

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Antiinfliacinės priemonės ir principai

Aurelijus Dabušinskas, Ekonomikos departamento direktorius

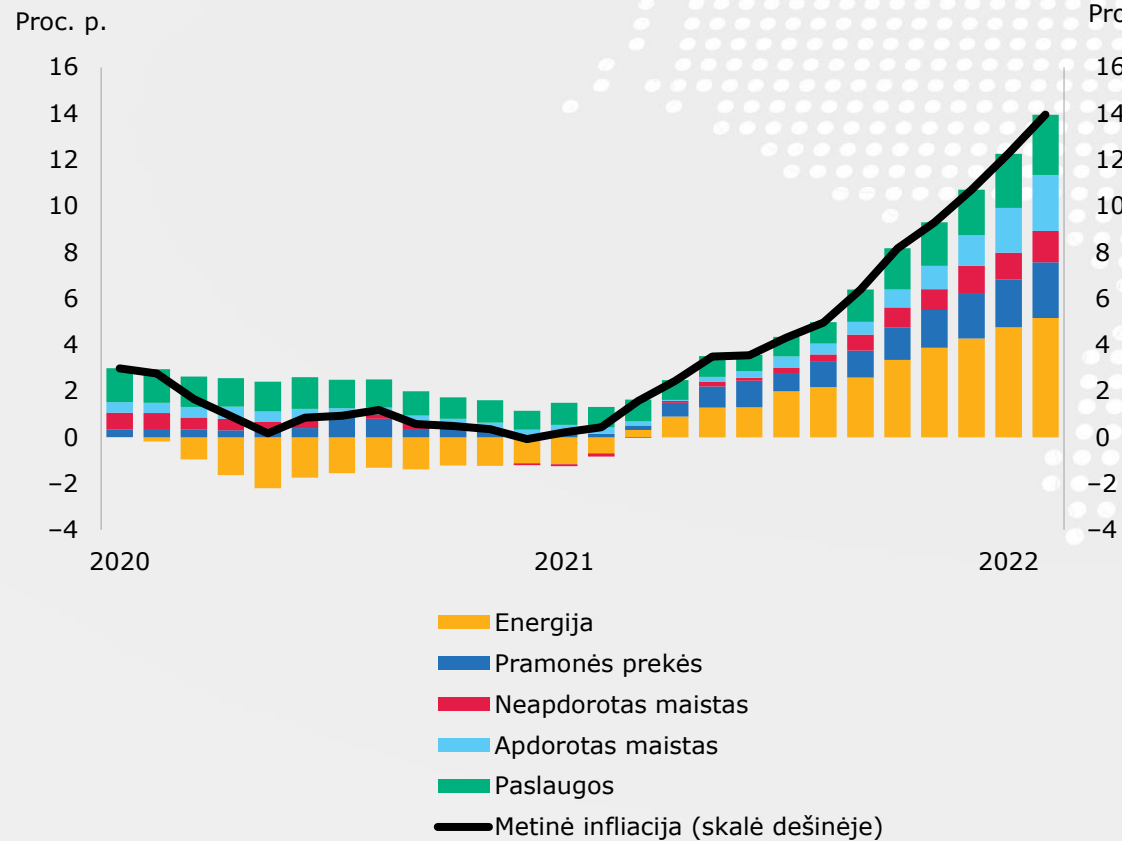
Vilnius, 2022 m. kovo 30 d.

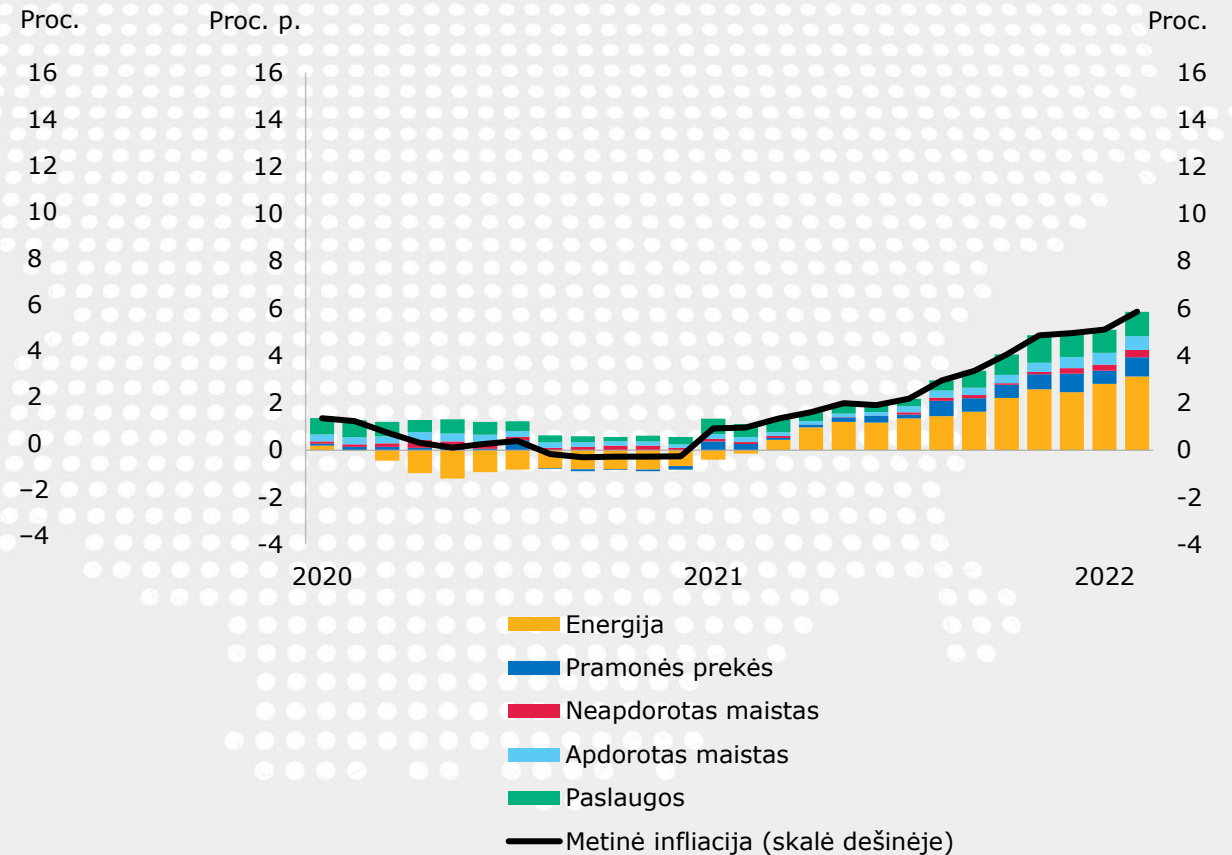
Infliaciją didele dalimi lemia tarptautiniai veiksniai, bet didėja ir vidaus paklausos reikšmė

Lietuvos metinė infliacija ir jos kaitos veiksniai

Euro zonos metinė infliacija ir jos kaitos veiksniai

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

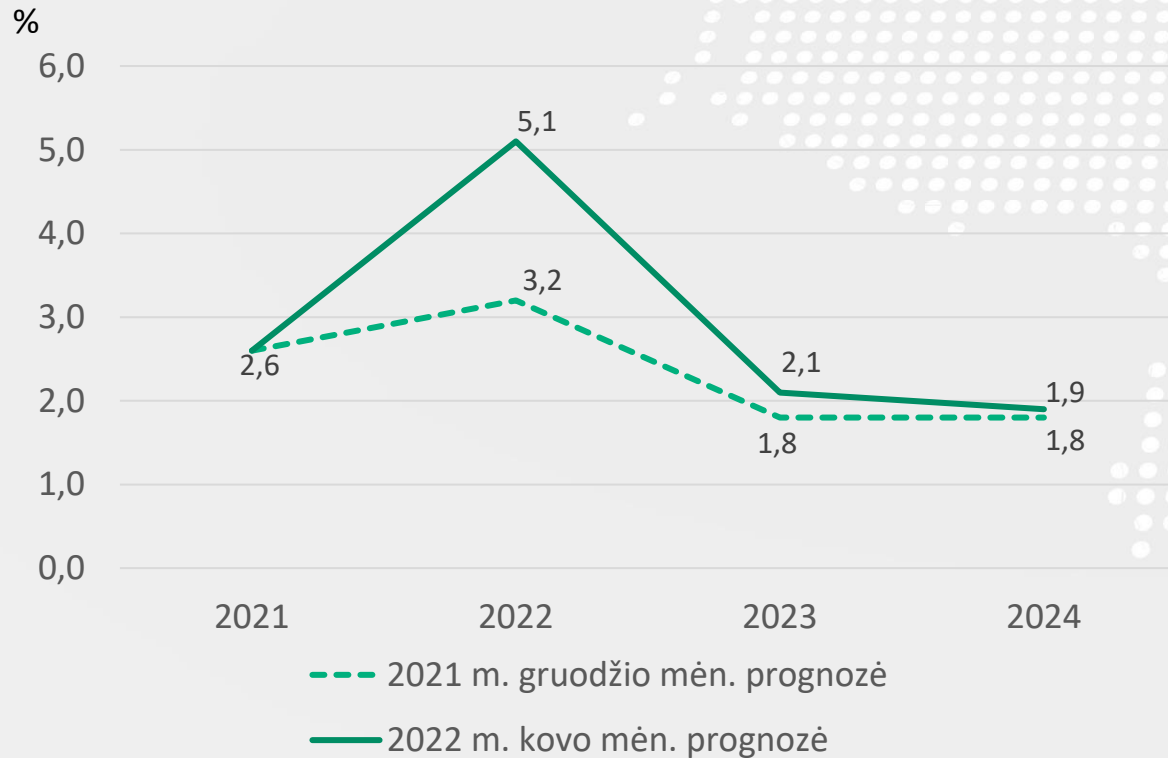
Šaltinis: Eurostatas

ECB reaguoja į didėjančią infliaciją priimdamas pinigų politikos sprendimus, kurie atveria kitų greitesnių sprendimų galimybes

ECB infliacijos prognozės euro zonai

Kovo mėn. Valdančioji taryba priėmė šiuos sprendimus:

- Sparčiau mažinti grynuosius turto pirkimus pagal Turto pirkimo programą II ketv., o III ketv. grynujų pirkimų apimtys priklausys nuo būsimų duomenų.
- Patvirtino, kad gryniesiems turto pirkimams pagal Specialiąją pandemiją pirkimo programą bus nutraukti kovo pabaigoje.
- Palūkanų normų keitimai bus daromi praėjus tam tikram laikui po grynujų turto pirkimų baigimo.

Infliacijos lygio ar poveikio mažinimas?

Infliacijos lygio mažinimas

- **Plataus masto, nefokusuotos priemonės**, pvz., laikinai fiksuojant administruojamų kainų lubas, sumažinant PVM tarifą.
- **Griežta fiskalinė politika, ribojanti visuminę paklausą**, pvz., viešojo sektoriaus išlaidų mažinimas arba mokesčių didinimas.

Infliacijos poveikio mažinimas

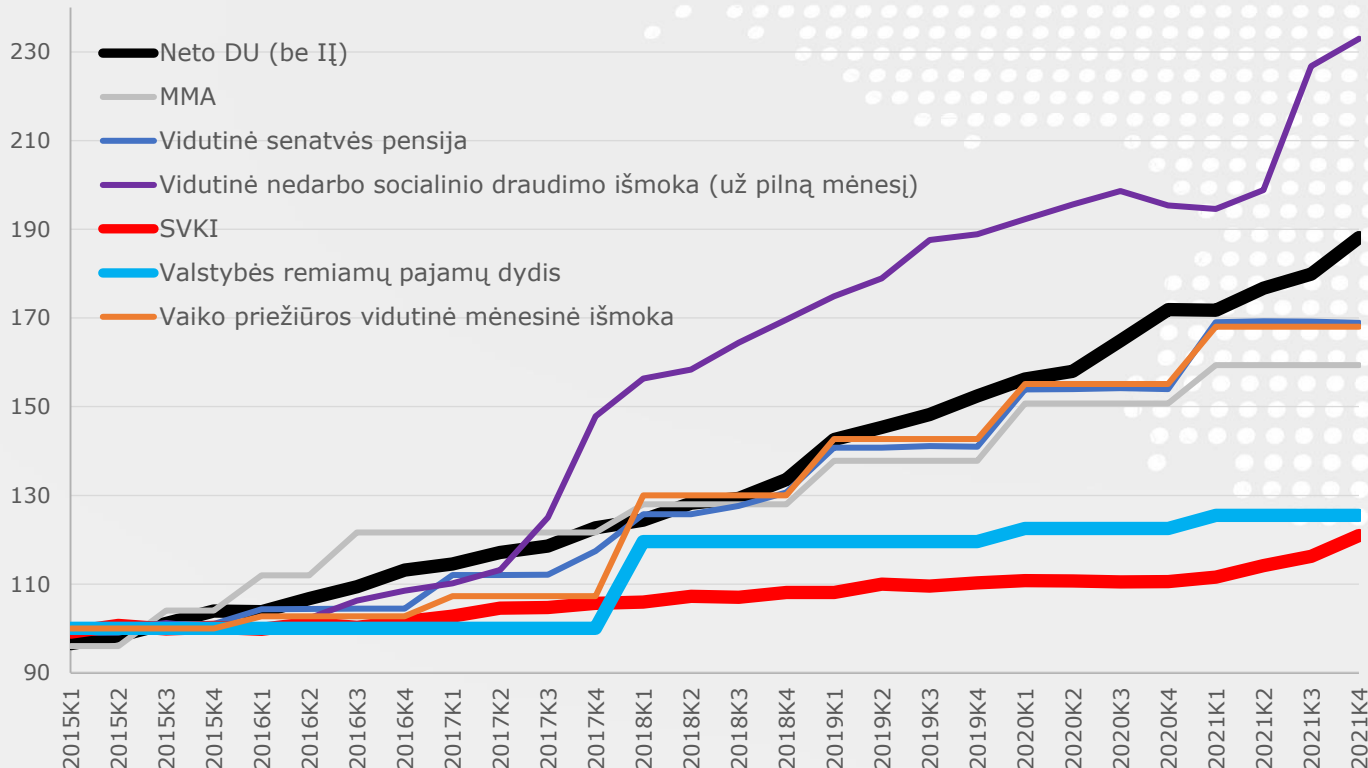
- **Fokusuotas pažeidžiamiausių namų ūkių disponuojamųjų pajamų didinimas**, pvz., didinant NPD, socialinę paramą.
- **Tikslinės išlaidų kompensavimo priemonės pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms**, pvz., šildymo sąskaitų kompensavimo schema.

Ilgesnio laikotarpio perspektyva: dauguma pajamų rūšių didėjo gerokai daugiau nei kainų lygis, tačiau yra išimčių

Kainų lygio ir skirtingų pajamų rūšių raida

Indekso reikšmė, 2015 m. = 100

Palyginti su 2015 m., vartotojų kainos vidutiniškai padidėjo maždaug **20 proc.**

Vidutinės įvairių rūšių pajamos per tą patį laikotarpį padidėjo **gerokai daugiau:**

- vidutinė nedarbo išmoka: **2,3 karto**

- bruto MMA: **1,6 karto**

- vidutinis neto DU: **1,9 karto**

- vidutinė senatvės pensija: **1,7 karto**

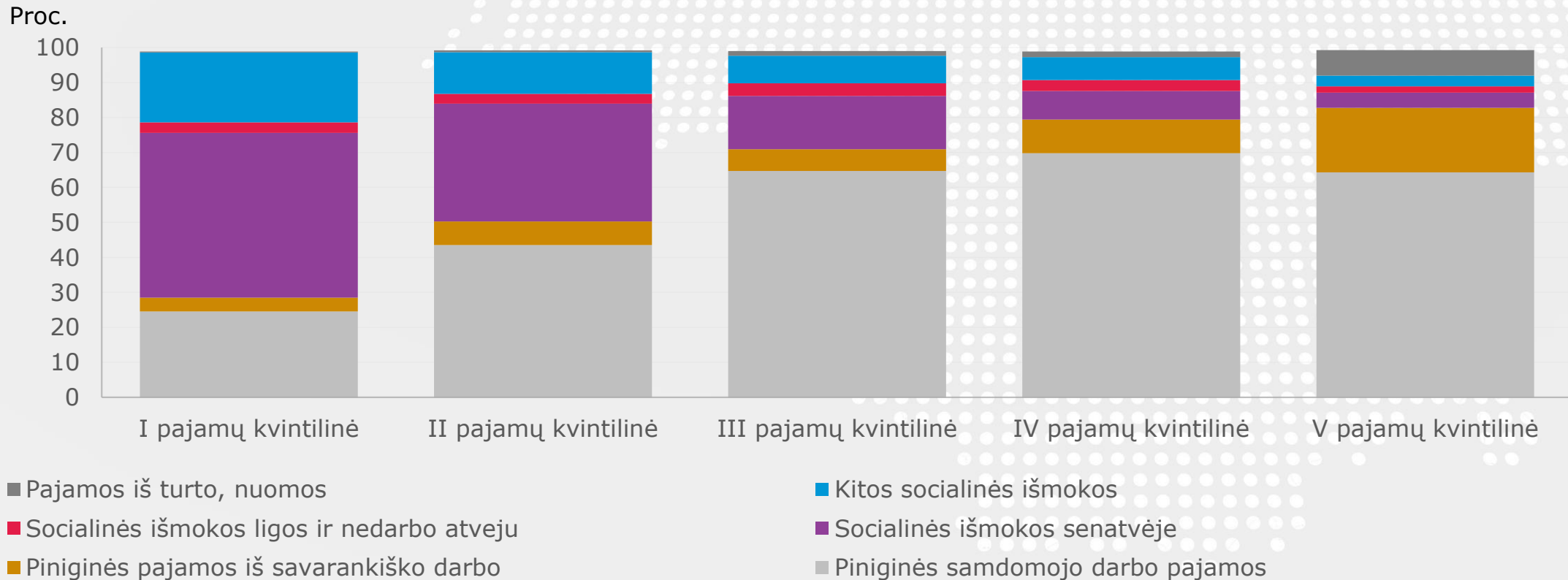
Valstybės remiamos pajamos: 25 proc.

Penktadalį mažiausiai pasiturinčių namų ūkių pajamų sudaro socialinės paramos išmokos

Namų ūkių pajamų struktūra pagal pajamų kvantiles (2020)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Svarstant infliacijos ir jos poveikio mažinimo priemones siūlome laikytis tokių principų

- 1) Numatyti ne tik trumpalaikes, bet ir ilgesnio laikotarpio priemones.
- 2) Užtikrinti pažeidžiamiausių visuomenės grupių galimybes būtiniausias išlaidas padengti pajamomis.
- 3) Tobulinti sisteminius ir automatinius socialinės paramos mechanizmus.
- 4) Biudžeto išlaidų didinimui ar pajamų netekimui numatyti tokios pat trukmės finansavimo šaltinius.
- 5) „Infliacinės pajamos“:
  - yra lydimos „infliacinių išlaidų“;
  - yra trumpalaikės, todėl negali būti ilgalaikių išlaidų finansavimo šaltinis.
- 6) Kainų didėjimas didina paskatas taupyti – mažiau ir (arba) efektyviau naudoti energiją/degalus, todėl taikomos priemonės neturėtų šių paskatų panaikinti.
- 7) Fiskalinės priemonės neturėtų lemti perteklinės visuminės paklausos ir per ją skatinti infliacijos.

Fokusuotos infliacijos ir jos poveikio mažinimo priemonės

Trumpojo laikotarpio priemonės

Išimties tvarka pakoreguoti pagal naujausias infliacijos prognozes socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių dydžius (pvz., valstybės remiamas pajamas ir kt.).

Padidinti NPD mažiausiai uždirbantiems, numatant ilgalaikį finansavimo šaltinį. Siūlome apsvarstyti taikomą NPD formulės konstantą ilgainiui prilyginti MMA.

Pritaikyti šildymo kompensacijos schemą kitoms energetinėms išlaidoms.

Svarstyti subsidijuoti viešąjį transportą (Vokietijos pavyzdys – nemokamas viešasis transportas).

Mažiau fokusuotų priemonių vertinimas

Priemonės	Poveikis 2022 m. SVKI infliacijai	Poveikis 2022 m. VS balansui	LB vertinimas
Akcizų degalams sumažinimas iki minimalaus dydžio	-0,2 proc. p. (dyzelinas -5 ct/l, benzinas -13 ct/l)	-127 mln. Eur	Plataus masto priemonė, rizika, kad bus perkelta į pelnus
PVM degalams sumažinimas (nuo 21 iki 9 proc. balandžio-gruodžio mėn.)	-0,5 proc. p.	-140 mln. Eur	Plataus masto priemonė, rizika, kad bus perkelta į pelnus, neatitinka direktyvos
PVM maisto produktams sumažinimas (nuo 21 iki 9 proc. balandžio-gruodžio mėn.)	-1,5 proc. p.	nevertintas	Plataus masto priemonė, rizika, kad bus perkelta į pelnus
Elektros ir dujų kainų lubų taikymas	nevertintas	nevertintas	Plataus masto priemonė, visa didėjimo rizika perkeliama valstybės biudžetui, šioms kainoms jau taikoma išdėstymo laike priemonė
Vienkartinės 100 Eur išmokos (LRP pasiūlymas)	0 proc. p.	-103,4 mln. EUR	Labiau fokusuota, tačiau neatsižvelgianti į pajamas, <i>ad hoc</i> priemonė

Infliacijos ir jos poveikio mažinimo priemonės

Ilgesnio laikotarpio priemonės

Tobulinti esamą socialinės apsaugos sistemą, taikant tikslingą paramą ir automatinius mechanizmus.

Tinkamai pagal infliaciją koreguoti/indeksuoti socialinės paramos išmokų bazinius dydžius.

Apsvarstyti didesnę mokamų kompensacijų ir socialinės paramos teikimo namų ūkiams automatizavimą.

Spartinti visas energetinį efektyvumą ir nepriklausomybę nuo iškastinio kuro didinančias priemones.

Pavyzdžiui, spartinti ir skatinti pastatų renovaciją ir atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrą.

Dèkoju už dèmesj

